

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ ТА РЕЛІГІЙ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ОДЕСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

**Методичний орієнтир для клубних працівників
з організації культурно-масових заходів
(до 200 річниці від дня народження
Т.Г.Шевченка)**

Одеса - 2014

Зміст

1. Основні методи роботи культурно-дозвіллевої діяльності	3
2. Форми і методи клубної роботи.....	5
- методика підготовки і проведення виставки	7
- методика підготовки і проведення концерту.....	9
- методика підготовки та проведення конкурсних заходів.....	11
3. Постать Т.Г. Шевченка в історії української культури.....	12
4. Сценарій Шевченківського свята.....	16
5. Пісні на слова Т.Г. Шевченка.....	26
6. Список літератури.....	33

Основні методи роботи культурно-дозвілєвої діяльності

Питання про методи – це питання про те, як підвищити дієвість діяльності закладів культури, як краще донести зміст до відвідувачів, як зробити його більш переконливим і сприйманим аудиторією. Визначень поняття „метод” багато, але в усіх є щось загальне: метод – це спосіб, прийом, шлях вирішення будь-якого завдання.

Методами культурно-дозвілєвої діяльності прийнято називати способи, прийоми з використання засобів впливу на аудиторію.

У культурно-дозвілєвій діяльності виділяють такі основні методи:

- Методи гри й ігрового тренінгу. Гра виявляє знання, інтелектуальні сили. Вона показує рівень організаторських здібностей, розкриває творчий потенціал.
- Методи театралізації. Дозвілля має нескінченну безліч сюжетів і соціальних ролей. Метод театралізації реалізується через особливий словник спілкування, обряди, ритуали. Театралізація знайомить з різноманітними сюжетами життя.
- Метод змагання. Змагання – внутрішня „пружина” розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, перемог над собою.
- Метод рівноправного духовного контакту. Він заснований на спільній діяльності дітей і дорослих „на рівних”. Організатори, соціальні педагоги, керівники колективів, діти – рівноправні члени клубу, драмгуртка, творчих об’єднань, заснованих на демократичному, гуманізованому спілкуванні.
- Методи ситуацій, що виховують, тобто ситуацій які спонукають до самореалізації, довіри, уявної довіри, недовіри, організованого успіху та ін. Ситуація, яка виховує, – це ситуація що спеціально створюється.
- Імпровізація – дія, не усвідомлена й не підготовлена заздалегідь, експромт. Імпровізація виводить на практичну й творчу заповзятливість. Мистецтво імпровізації – це породження спокуси творчого зусилля. Імпровізація базується на синдромі наслідування з привнесенням свого авторського початку.

До числа найважливіших компонентів методики культурно-дозвілєвої діяльності відносяться форми діяльності закладів культури чи програм. Форми роботи – один з необхідних елементів функціонування закладів культури, компонент культурно-дозвілєвої діяльності.

Термін „форма” вживається в різних значеннях. Форма (узагалі) – пристрій, структура, зовнішнє вираження чого-небудь, система організації. Форма не може існувати ізольовано від змісту. Поняття форми стосовно діяльності у сфері вільного часу може мати різне значення. Насамперед, форма є

вираженням змісту культурно-дозвіллевої діяльності, формами називають способи організації вільного часу.

Однією з форм організації дозвіллевої діяльності молоді та дорослих є клубна діяльність. Клуб – це соціально-культурний центр духовного розвитку, творчості й відпочинку людей, створений за державною й суспільною ініціативою.

Клуби забезпечують потребу населення в задоволенні й змістовному проведенні вільного часу як через колективні (свята, фестивалі, обрядові заходи), так і індивідуальні форми роботи.

Клуб – комплексний універсальний центр дозвіллевої діяльності.

Основна мета клубу – виховання й самовиховання на основі ініціативи, самодіяльності й всебічного прояву здібностей кожної особистості.

Завдання клубної роботи: організувати дозвілля людей, оперативно знаходити форми й застосовувати засоби культурно-масової роботи відповідно до інтересів і запитів людей.

Найважливіші функції клубу:

- Стимулювання суспільної активності шляхом організації дозвіллевої діяльності великих мас людей;
- Розвиток соціально-культурної творчості;
- Широке спілкування в результаті спільної діяльності;
- Забезпечення культурного відпочинку й розваг.

Також треба виділити принципи діяльності клубу.

- *Принцип науковості.* Цей принцип є одним з провідних. Він вимагає обґрунтування цілей, змісту, форм і методів виховного процесу, використання досягнень, суміжних наук – педагогіки, соціології, теорії культури, психології, соціальної психології, мистецтвознавства, естетики, економіки, теорії управління.
- *Принцип комплексності.* Говорячи про застосування цього принципу, необхідно визначити таке: забезпечення органічної єдності трудового, морального й естетичного виховання, а також єдності масових групових та індивідуальних форм виховної роботи з урахуванням особливостей різних груп населення; цілеспрямоване використання всіх засобів і методів освіти для формування гармонійно розвиненої особистості.
- *Принцип диференційованого підходу до різних груп населення.* Він займає важливе місце в діяльності клубної роботи й накладає відбиток на зміст, організацію, форми й методи роботи. Кількість груп, стосовно

яких здійснюється цей підхід, а також їх склад залежить від типу культурно-освітньої установи, її матеріальної бази, конкретних умов роботи.

- *Принцип зв'язку з життям.* Містить у собі такі риси, як конкретність і цілеспрямованість. Це означає, що кожен захід повинен носити конкретний характер і мати чітко виражену мету.
- *Принцип послідовності й систематичності.* Культурно-освітня робота тільки в тому випадку може сприяти формуванню всебічно розвиненої особистості, якщо вона буде будуватися не фрагментарно, не епізодично, а послідовно. Це повинно бути забезпечене організацією занять, перспективними планами, методикою роботи.

Клубна робота вимагає безперервного творчого пошуку, напруги, інтелектуальних і емоційних сил людини, відповідної спеціальної підготовки, оволодіння визначеним рівнем знань і вмінь. Клубний працівник повинен бути майстром своєї справи (умілим керівником одного з видів творчості), володіти такими здібностями, як: комунікативні, конструктивні, пошукові та організаторські.

Комунікативні здібності допомагають клубному працівнику налагоджувати необхідний зв'язок з окремими групами людей, будь-то члени клубу або співробітники, або представники різноманітних закладів та організацій.

Конструктивні здібності припускають уміння планувати діяльність клубу в цілому та за окремими напрямками.

Пошукові здібності – здібності аналізувати свою роботу та на цій основі вносить корективи в роботу клубу.

Організаторські здібності полягають в умінні організувати як роботу щодо підготовки будь-якого заходу, так і в цілому дозвілля учнівської молоді.

Основними функціями клубного працівника є:

- організаторська;
- виховна;
- творча.

Форми і методи клубної роботи

Аукціон - сучасна комплексна форма культурно-дозвілдової діяльності, в основі якої - публічний розпродаж предметів, сувенірів, тобто матеріальних цінностей за знання.

Бал - різновид вечорів відпочинку, який відрізняється різноманітністю використовуваних емоційно-художніх засобів дії і великою варіативною композиційною побудовою, що театралізується.

Гуляння - масове народне свято просто неба в парках культури і відпочинку, на вулицях, площах, заміських садах, на набережних.

Дискотека - багатоваріантна форма проведення колективного дозвілля людей, що об'єдналися на основі загального інтересу до музики і танцю. Дискотека - складний технічний комплекс пристроїв, приладів для світла, звуку, ефектів, слайдів, фрагментів кіно, фотографій.

Диспут - публічна суперечка на актуальну для аудиторії тему, діалогічна форма усної пропаганди.

Вечір - емоційний погляд на подію (проблему), прийом подачі документального матеріалу, структура його побудови: вечір-репортаж, вечір-розповідь, вечір-портрет, вечір-інтерв'ю (діалог), вечір-мітинг, вечір-ритуал.

Клубний вечір - масове видовище, присвячене певній проблемі (темі), орієнтоване на конкретну аудиторію; сценічна композиція, ланцюг усних виступів, образів, що розвиваються за законами клубної драматургії.

Літературно-музична композиція - монтаж (з'єднання) різножанрових творів літератури і мистецтва, об'єднаних темою і ідеєю, єдиним сценарно-режисерським ходом.

Метод - правильний шлях, спосіб, план для досягнення певної мети: в науці спосіб і порядок дослідження предмета для отримання якнайповнішого і відповідного істині результату. Метод документальності заснований на використанні конкретних життєвих фактів в художній формі.

Номер (у контексті культурно-дозвіллєвої програми) - окремий відрізок дії, що має власну внутрішню структуру.

Огляд - публічний показ досягнень і результатів суспільно корисної діяльності колективів.

Тематичний вечір, що театралізується, - ідейно і сюжетно організований ланцюг усних виступів, дій, зорових образів, пов'язаних між собою не лише сюжетом, але і певним сценарієм і режисерським ходом. Як правило, складається з двох частин (масової і сценічної), передбачає участь реального героя.

Тематичний концерт, що театралізується, - особливий жанр сучасного масового мистецтва, в якому використовуються різні жанри, починаючи від академічного хору і закінчуючи народним танцем. На відміну від філармонічного, завжди тематичний, в нім художнє і смислове з'єднується в одне ціле. У центрі - номер, що становить основу жанру.

Тематичне свято, що театралізується, - особливий вид соціально-культурного життя людей, який припускає безліч видовищних форм, діючих одночасно: карнавальний хід, маніфестація, концерт, обряд або ритуал, масові гуляння і т.і.

Методика підготовки і проведення виставки

Виставки можуть бути: рекламні, тематичні, конкурсні, підсумкові, учбові, персональні.

Етапи організації і проведення виставки:

1. Визначення теми, місця і часу(періоду) проведення виставки;
2. Складання тематико-експозиційного плану виставки;
3. Підбір і оформлення експонатів виставки;
4. Оформлення виставки і супутніх матеріалів;
5. Відкриття виставки;
6. Проведення виставки;
7. Закриття виставки;
8. Післядія.

Розглянемо детальніше роботу на кожному з названих етапів :

1 етап

При виборі теми виставки необхідно враховувати: календарний період, актуальні завдання клубного об'єднання або освітньої установи.

Вибір місця проведення виставки залежить від теми і термінів її проведення. Місцем проведення виставки можуть стати: учбовий кабінет, виставковий зал, коридор, актовий зал, холл.

Виставкові експонати можуть розташовуватися у виставкових вітринах.

Час проведення виставки може коливатися від декількох годин до декількох місяців залежно від її призначення.

2 етап

Складання тематико-експозиційного плану виставки дозволить максимально змістовно і організовано підготувати і провести виставку будь-якого рівня.

Структура тематико-експозиційного плану виставки:

1. Тема виставки;
2. Місце проведення виставки;
3. Терміни проведення виставки;
4. Мета виставки;
5. Завдання виставки;

6. Композиційна побудова виставки: композиційний центр виставки, принцип розташування експонатів виставки, місце розташування експонатів виставки;
7. Тематика виставкових робіт;
8. Тип виставкових робіт і критерії їх відбору;
9. Вимоги до оформлення виставкових робіт;
10. Додаткове оформлення виставки: музичний супровід (фон), каталог виставкових робіт, додаткова інформація, естетичні доповнення.

3 етап

Відбір виставкових експонатів може здійснюватися таким чином:

-роботи можуть бути взяті у членів певного об'єднання на період проведення виставки;

-може здійснюватися систематичний відбір виставкових робіт (формується виставковий фонд певного об'єднання);

-можна виконати колективні роботи.

При відборі виставкових робіт можна провести їх конкурсне представлення, а також колективне обговорення.

Правила оформлення виставкових робіт:

кожна робота повинна мати закінчений вигляд, необхідне оформлення(паспарту, естетичні доповнення, фон і так далі), має бути прикладена етикетка з наступною інформацією:

назва роботи, прізвище і ім'я, вік, освітня установа, назва об'єднання.

4 етап

Виставка повинна мати: назву, композиційний центр, необхідні інформаційні і літературні доповнення, естетичне оформлення, каталог.

Можливі варіанти розташування виставкових робіт:

- послідовно від простих праць початківців до складних робіт більш професійних майстрів;

- композиційно, тобто різні роботи об'єднані за невеликими тематичними композиціями;

- роботи кожного об'єднання можуть бути розташовані окремо;

- роботи можуть бути згруповані за напрямками або видами діяльності.

5 етап

Відкриття виставки - невеликий, але дуже важливий етап її організації і проведення.

Відкриття може включати наступні елементи: вступне слово директора або адміністрації установи, презентацію змісту виставки, представлення учасників виставки, організаційні питання (терміни і час роботи виставки, платний або безкоштовний вхід і так далі), екскурсію по виставці.

6 етап

Проведення виставки можна організувати таким чином:

- організувати чергування учасників об'єднання на виставці;

- підготувати екскурсії по виставці;

- організувати опитування відвідувачів (книга відгуків, приз глядацьких симпатій, голосування в якій-небудь формі та ін.).

Доповненням до виставки можуть бути виступи творчих колективів, дійства, що театралізуються, відповідають тематиці виставки, музичний супровід і так далі.

7 етап

Закриття виставки може включати наступні елементи: виступ керівника об'єднання або адміністрації закладу; результати виставки (кращі роботи, враження); нагородження учасників виставки.

8 етап

Етап післядії дуже важливий для подальшої роботи: це підведення підсумків і визначення перспектив на майбутнє. На цьому етапі роботи необхідно створити ситуацію успіху для кожного учасника виставки. Для цього можна провести нагородження учасників грамотами і призами.

Методика підготовки і проведення концерту

Концерти можуть бути: рекламні, звітні, святкові, тематичні.

Основні етапи організації і проведення концерту:

1. Визначити тему(форму проведення) концерту;
2. Визначити дату, час і місце проведення концерту;
3. Скласти програму або сценарій концерту;
4. Проглянути і відібрати концертні номери;
5. Продумати текст конферансу і підготувати ведучих;
6. Підготувати і розповсюдити запрошення;
7. Оформити і вивісити афіші;
8. Провести репетицію концерту;
9. Організувати і провести концерт;
10. Післядія.

Розглянемо детальніше роботу на кожному названому етапі:

1 етап

При визначенні теми (форми проведення) концерту необхідно враховувати календарний період, актуальні завдання діяльності певного об'єднання(клубу,установи), тему, особливості аудиторії.

2 етап

Визначаючи дату і час проведення концерту, необхідно врахувати:

- день тижня, вихідні і святкові дні;
- можливість відвідування концерту людьми (час навчання, роботи);
- тему концерту.

Оптимальним для проведення концерту є час з 17 годин в робочі дні і з 12-14 годин у вихідні і святкові дні. Місцем проведення концерту може бути: концертний (актовий) зал, велика рекреація, хол, великий ганок освітньої установи, відкрита сцена на вулиці, великий вуличний майданчик.

3 етап

При складанні програми або плану проведення концерту необхідно дотримуватися наступних правил:

- концерт повинен починатися і завершуватися "яскравим" масовим номером;
- якщо концерт складається з різних жанрів і стилів: почати треба з "класики" і поступово переходити до сучасної естради; не можна ставити підряд однотипні номери; не можна після масового номера, що супроводжується гучною музикою, ставити виступ соліста.

Слід також враховувати вік учасників концерту - почати концерт краще з виступів молодших дітей, а закінчити виступами учасників старшого віку.

4 етап

Концертні номери треба переглянути і відібрати заздалегідь - не менше ніж за два тижні до дати проведення самого концерту. Перед переглядом номерів, необхідно ознайомити учасників з проектом сценарію, щоб вони заздалегідь продумали тематику виступу.

При відборі концертних номерів треба пред'являти до них наступні вимоги: номер повинен мати закінчений вигляд, відповідати темі(формі) концерту, зміст номера повинен відповідати віку і рівню підготовки.

5 етап

Конферанс є необхідною і важливою змістовною складовою будь-якого концерту.

Конферанс дозволяє: створити святковий настрій, викласти необхідну інформацію про учасників концерту і концертні номери, доповнити концертні виступи тематичною інформацією, провести вітання і нагородження учасників та гостей концерту.

Важливо обговорити з ведучими форму одягу, а також ретельно відрепетирувати поведінку на сцені.

6 етап

Запрошення на концерт можна оформити на комп'ютері, а при необхідності, виготовити власноруч. На запрошенні необхідно розмістити наступну інформацію: особисте звернення до запрошеного, назву концерту, дату, час і місце проведення концерту, адресу і телефон для довідок, коротку анотацію концерту. Розповсюдити запрошення у відповідних закладах.

7 етап

Афіша повинна містити наступну інформацію: назва концерту, дата, час і місце проведення концерту, адреса і телефон для довідок, коротка анотація концерту, умови відвідування концерту (платно або безкоштовно).

8 етап

Репетиція – необхідний етап організації концерту, що дозволяє вирішувати цілий ряд організаційних завдань. Під час репетиції треба кожен концертний номер переглянути на сцені; відрепетирувати з кожним учасником концерту вхід і вихід зі сцени; прорепетирувати, якщо передбачено, нагородження учасників концерту; обговорити з виступаючими вимоги (у всіх деталях) до форми сценічного одягу; призначити час збору учасників концерту.

9 етап

Правила організації концерту :

- 1 . За 1-2 години до початку концерту необхідно перевірити місце його проведення;
- 2 . Необхідно призначити чергування у залі для глядачів, на сцені, за сценою, біля входу до закладу.
- 3 . Програму концерту (короткий варіант) необхідно віддрукувати у кількох примірниках і розвісити біля входу в зал, за сценою, на сцені.
- 4 . Час збору учасників концерту необхідно призначити не менше ніж за 30 хвилин до початку концерту.
- 5 . Перед початком концерту потрібно перевірити організаційну підготовку всіх учасників, а також налаштувати їх на майбутній виступ.
- 6 . Організатору концерту необхідно постійно перебувати на сцені, щоб контролювати все, що відбувається на сцені і за сценою. По закінченні концерту, слід подякувати всім учасникам.

10 етап

Етап післядії повинен включати в себе: обговорення помилок і недоліків концертного виступу, виправлення виявлених недоліків, визначення перспектив подальшої концертної діяльності.

Методика підготовки та проведення конкурсних заходів

Форми конкурсних заходів : змагання (турнір), фестиваль, олімпіада, виставка-конкурс, конкурс дитячих робіт (у певному виді творчої діяльності), конкурс юних виконавців (солістів, ансамблів, масових колективів), огляд-конкурс, тематичний конкурс чи фестиваль, конкурс майстерності.

Рівні організації та проведення конкурсних заходів: міжнародний, державний, регіональний, міський, окружний, районний, конкурсний захід у рамках одного об'єднання.

Основні етапи організації та проведення конкурсного заходу:

- 1 етап - створення ініціативної групи, визначення рівня і тематичної спрямованості конкурсного заходу, визначення його організаторів;
- 2 етап - розробка положення про конкурсний захід;
- 3 етап - розсилка положення ймовірним учасникам конкурсного заходу;
- 4 етап - організація і проведення організаційних і методичних заходів (зборів, консультацій, майстер-класів тощо) для педагогів - майбутніх учасників конкурсного заходу;
- 5 етап - збір заявок на участь у конкурсному заході;
- 6 етап - складання плану проведення конкурсного заходу (графік перегляду чи прослуховування, план конкурсної виставки тощо), формування складу журі;
- 7 етап - організація контактів з учасниками конкурсу та вирішення організаційних питань;
- 8 етап - організація і проведення основних конкурсних заходів (переглядів, прослуховувань, виставкових демонстрацій, тощо);

9 етап - підведення підсумків конкурсу, визначення переможців конкурсного заходу;

10 етап - організація і проведення підсумкових заходів (гала -концертів, показових виступів і т.д.) , нагородження переможців;

11 етап - організація і проведення методичних заходів для педагогів – учасників конкурсного заходу (аналіз підсумків конкурсного заходу).

Додаткові дії під час організації і проведення конкурсного заходу:

- на дитячих конкурсних заходах обов'язково повинні бути присутніми діти: вони можуть бути просто глядачами, а можуть брати участь у роботі дитячого журі або вибирати кращого учасника конкурсу в номінації " Приз глядацьких симпатій";

- для залучення уваги до конкурсного заходу, необхідно за кілька днів до його проведення вивісити афішу, поширити запрошення (обов'язково потрібно відправити запрошення всім членам ініціативної групи даного конкурсного заходу, а також керівникам органів освіти та місцевої адміністрації);

- місце проведення конкурсу слід обладнати та оформити відповідно до специфіки даного конкурсного заходу;

- підведення підсумків конкурсного заходу та нагородження краще проводити в окремий день, а вручення призів і подарунків поєднувати з показовими виступами переможців.

Постать Т.Г. Шевченка в історії української культури

9 березня 2004 року виповнюється 190 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка – поета, художника, мислителя, палкого патріота України.

Кожна нація, якій пощастило відкрити і висловити свою творчу ідентичність, своє глибинне самопізнання, базу національної культури, осягнула це могутнім словом свого національного пророка. Серед тих щасливих, вибраних народів є і ми, українці. І ось чому. Поляки дістали Міцкевича, німці – Гете, англійці мають Шекспіра, італійці – Данте. Росія гордиться своїм Пушкіним, а ми, українці – Тарасом Шевченком. Він, безсмертний Тарас, для нашого народу

– явище унікальне, неординарне. Тому все, що з ним пов'язане, дороге нам і рідне. Але постать Кобзаря досить часто настільки зміфологізована, що за нею досить важко побачити звичайну людину, яка колись так само кохала і зраджувала, боялась і ненавиділа.

То яким же був Тарас насправді?

Дитинство та юність письменника

Т.Г. Шевченко народився 9 березня 1814 р. в селі Моринцях, Звенигородського повіту, Київської губернії, в сім'ї селянина-кріпака. Рано втративши матір, а потім і батька, він з дитинства зазнав багато горя, відчув на собі весь тягар кріпацтва.

Деякий час Шевченко був у навчанні в дяка-вчителя на становищі школяра - "попихача". Вже у ті роки в нього виявляється великий потяг до малювання. Після невдалих спроб знайти собі в сусідніх селах учителя малювання, Шевченко повертається до свого села і стає наймитом у попа.

Коли Шевченкові йшов 15 рік, його взяли за слугу-козачка до молодого пана Енгельгардта. Разом з паном Шевченко їде до Києва, а потім живе у Вільно і в 1831 р. приїжджає до Петербурга. На 18-му році життя Шевченка законтрактовано до цехового майстра живопису Ширяєва. Випадково знайомиться він з художником І. Сошенком, а через нього — з відомими художниками й письменниками: К. Брюлловим, В. Жуковським, О. Венеціановим. Є. Гребінкою та ін. 22 квітня 1838 року Шевченка викуплено у пана Енгельгардта за 2500 крб. асигнаціями. Молодий художник стає вільним слухачем Академії мистецтв, одним з улюблених учнів і товаришів К. Брюллова.

Зовнішність

У молодості Шевченко вдягався дуже модно. Про зачіску не вельми дбав. Голив вуса, але залишав негусті бакенбарди. Був середнього зросту, але міцної тілесної будови. Широкі плечі, широка талія й легка сутулість надавали його поставі того особливого характеру, що іноді називають "угловатістю"; у руках його не було гнучкості, граційності. На смаглявому обличчі – ледь помітні сліди віспи. Русявий. На перший погляд, обличчя його видавалося звичайним, але кожного, хто хоч трохи приглядався до нього, чарували невеликі, але виразні сірі очі, що світилися надзвичайним розумом і дивною добротою.

Вдача

Ось як згадують про Шевченка сучасники: "Своєю простотою, сердечністю, однією своєю появою мимоволі прив'язував до себе всіх: від малого до великого...", "Його трохи незграбні, але зовсім не вульгарні манери, проста мова, добра, розумна усмішка, все якимось притягувало до нього й залишало враження старого знайомства, старої приязні, при якій всі

церемонії робилися зайвими", "Він був надзвичайно ласкавий, м'який і наївно довірливий до людей, в усіх він знаходив щось добре й захоплювався часто людьми, що не були його варті. Сам же він впливав на інших якось чарівливо, всі любили його, навіть слуги".

Талант

Свої поезії Шевченко писав з надзвичайною легкістю – наче жартома: міг не тільки слухати при цьому розмови присутніх, а й сам брати в них участь. Шевченко був академіком гравюри Петербурзької академії мистецтв. Він залишав по собі багату спадщину: сотні закінчених картин олією, сепією та аквареллю, понад 30 офортів, близько 1300 малюнків. До того ж, не все збереглося. Шевченко був віртуозом інтимного співу. Мав добрий слух, невеликий але гарний голос. Знав безліч українських пісень. Часто співав соло, а свою улюблену "Зіроньку" виконував так, що загіпнотизовував слухачів. Окрім того, був талановитим оповідачем і прекрасним декламатором. Запальний театрал і приятель найвидатніших акторів – свого часу, під час солдатчини він проявив блискучі акторські здібності.

Оточення

Друзями Шевченка були відомі культурні й мистецькі діячі Росії. Так, він переселився до відомого художника Карла Брюлова, щоб опікуватися ним під час хвороби, викликаної любовною драмою. Шевченко був серед небагатьох приятелів автора прославленого полотна "Останній день Помпеї". Геніальний актор Щепкін настільки любив Шевченка, що 70-річним спеціально приїхав на зустріч до Тараса Григоровича у Нижній Новгород. Для вже поважного старця це був справжній подвиг. Ніхто з таким ентузіазмом не приймав Шевченкових творів і не декламував їх, як цей видатний актор Росії. Відомий історик Микола Костомаров, який був з поетом у близьких стосунках, під час похорону Шевченка почав промовляти, але, схвильований, заридав і пішов геть.

Шевченко був у дружніх стосунках з усією українською елітою: Куліш і Гулак – Артемовський, Гребінка і Марко Вовчок, Квітка Основ'яненко і Максимович.

Слава

В Україні Шевченко мав таку велику популярність, що поміщики наперейми запрошували його в гості, а коли поет входив до зали, то всі присутні стовплювалися при вході, і навіть чванькуваті пані, що інакше не розмовляли, як по – французки, очікували його появу з великою цікавістю. Він був предметом загальної уваги і захоплення.

Повертаючись пароплавом із заслання, недавній рядовий Шевченко мешкав у каюті самого капітана і був постійним гостем подорожуючих

мільйонерів. Уся петербурзька еліта: найславетніші вчені, письменники, політичні діячі, митці, артисти, композитори, колишні політичні вигнанці і в'язні, модні красуні, аристократи й студенти, урядовці усі вони строкатим і галасливим натовпом після заслання оточили Шевченка, не даючи йому ні відпочити, ні зайнятися своїми справами. Його мало не носили на руках.

Про його популярність свідчить і те, що автопортрет Шевченка купила дячина царя Олександра II, велика княгиня Олена Павлівна, вдова царевого дядька, а один з офортів - граф Олександр Іваров, син колишнього міністра освіти.

Гроші

Гроші Шевченка не трималися. Маючи великі суми, витрачав їх, сам добре не знаючи, як і куди. Не вмів бути ні ощадливим, ні розпоряджатися грошми. Часто необережно позичав і ставав жертвою ошуканців. Заходячи до міста, завжди брав гроші для жебраків. Якимось не замислюючись, всунув у руку старцеві золотого імперіала. Переляканий небувалою щедрістю, той відмовився від такої суми.

У Києві служниця, перучи Шевченкові хустки, знайшла позав'язувані у вузликах гроші, поет ніяк не міг пригадати, коли і за яких обставин туди їх заховав. У неділю за ці "дурні якісь гроші" він справив банкет для дітвори з цілої околиці.

Останні дні поета

Про своє фізичне здоров'я Шевченко дбав мало. А воно було дуже надломленим, ще в часи заслання. Окрім того, був рідкісним працелюбом. Уже наприкінці вересня 1860 року стало помітно, що поет вельми хворий. Однак він про це нікому не говорив і весь віддавався праці. Лише 23 листопада поскаржився лікарю на біль у грудях. Той порадив не виходити на двір. Домашній карантин Шевченко витримав до Різдва. Казав: "Щоб і на Різдво не виходити? А кутя? А узвар? Ні, не всиджу: колядувати хоч рачки полізу до куми! Це колядування цілком надломило його організм.

Діагноз лікарів був невтішний: водяна хвороба. Останні дні Шевченко провів у великих муках. Проте жоден стогін не вирвався з його грудей. Шевченко лише стискав зуби, виривав ними вуса, давлячи в собі болі, що його мучили.

У неділю 10 березня о п'ятій ранку, зійшовши по сходах до майстерні, він охнув і впав. Так перестало битися серце Тараса Шевченка.

Кріпак із кріпаків, геній із геніїв – це він завчасно віддав своє життя, аби неправда і сваволя, кривда і глум над чесною людиною ніколи не приходила на нашу землю.

Сценарій Шевченківського свята

У центрі сцени на стіні прикрашений рушником портрет Тараса Шевченка, на сцені виставка книг, в залі – газети, присвячені Кобзарю, саморобні книжечки з прислів'ями про Шевченка, його « Кобзарем », піснями та висловами про нього.

Заходить жінка, одягнена в селянський одяг, несе запалену свічку, ставить на столик біля портрета Т. Шевченка. До неї підходить хлопчик.

Хлопчик Матусю, а правда, що небо на залізних стовпах тримається?

Мати Так, синочку, правда.

Хлопчик А чому так багато зірок на небі?

Мати Це, коли людина на світ приходить, Бог свічку запалює, і горить та свічка, поки людина не помре. А як помре, свічка гасне, зірочка падає. Бачив?

Хлопчик Бачив, матусю, бачив. Матусечко, а чому одні зірочки ясні, великі, а інші ледь видно?

Мати Бо коли людина зла, заздрісна, скупа, її свічка ледь-ледь тліє. А коли добра, любить людей, робить їм добро, тоді свічечка такої людини світить ясно і світло.

Хлопчик Матусю, я буду добрим. Я хочу, щоб моя свічечка світила.

Мати Старайся, мій хлопчику.

Хор співає пісню « Зоре моя, вечірняя...»

Зоре моя вечірняя,
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
Вневолі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
А над самою водою

Верба похилилась;
Аж по воді розіслала
Зелені віти,
А на вітах гойдаються
Нехрещені діти.

- Ведучий** Тарас Шевченко. З цим іменем сьогодні на планеті ідентифікується Україна та українці. І хто б ти не був, де б не жив, хто перечитає «Кобзаря», не зможе уявити своєї долі без Шевченка.
- Ведуча** Той, хто крізь алмазну грань Кобзарєвого слова гляне у світ, той уже ніколи не спиниться в дорозі до ідеалу. Шевченко належить до найулюбленіших поетів світу.
- Ведучий** Як досяг, чим завоював цю славу найбезправніший солдат? СЛОВОМ!
- Ведуча** Пізнавати Шевченка – це пізнавати історію, мучитися, страждати за долю рідної країни.
- Ведучий** Пізнавати Шевченка – це працювати до сьомого поту і наближатися до торжества добра над злом, очиститися духовно і морально.
- Ведуча** Думаймо про Шевченка, живімо Шевченком, продовжуймо його безсмертя в собі та в дітях наших.
- Ведучий** Шевченкове свято – то кришталево чисте свічадо. 200 років минуло від того дня, коли українка – кріпачка дала світові генія, але він не віддаляється, а наближається. Тож слухаймо Кобзарєве слово!
- Хлопчик** Народився Тарас Шевченко 9 березня 1814 р. в сім'ї кріпака. Батько Григорій Іванович родом з козаків, був людиною письменною, кохався у слові Божому.
- Дівчинка** Мати – Катерина Бойко – була натурою чутливою і люблячою. Померла рано, залишивши сиротами шестеро дітей, Тарасові тоді було 9 років.

Читець (вірш « Не називаю її раєм...»)

Дівчинка Тепло материнського серця, вся розкіш материнських почуттів, - про все це переповість Тарас у віршах, баладах, поемах.

І виріс він, і кобзу взяв,
І струн її торкнувсь рукою –
І пісня дивна полилась,
Повита вічною журбою.

Хлопчик Залишившись без батька й матері, малий Тарас став школярем – попихачем у дяка. І хоча забаганки п'яного дяка треба було виконувати з рабською покірністю, обдарований від природи малий Тарас за два роки пройшов Граматику, Часословець і Псалтир.

Давно те діялось. Ще в школі
Таки в учителя – дяка
Гарненько вкраду п'ятака –
Бо я було трохи не голе,

Таке убоге – та й куплю
Паперу аркуш. І зроблю
Маленьку книжечку. Хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу
Та й списую Сковороду.

Ведуча Тарас наймитує в школі, а потім пасе громадську череду. Мине 20 років, і він з болем згадуватиме своє дитинство у вірші "Мені тринадцятий минало".

Інсценізація вірша "Мені тринадцятий минало"

Оксана Чом же ти плачеш? Ох, дурненький Тарасе, давай я сльози витру. Не сумуй, Тарасику, адже кажуть, найкраще від усіх ти читаєш, ще й ,кажуть, малюєш. От виростеш і будеш малярем. Еге ж?

Тарас Еге ж, малярем.

Оксана І ти розмалюєш нашу хату.

Тарас Еге ж. А всі кажуть, що я ледащо і ні на що не здатний. Ні, я не ледащо. Я буду – таки малярем.

Оксана Авжеж будеш! А що ти ледащо, то правда. Дивись, де твої ягнята. Ой, бідні ягняточка, що чабан у них такий - вони ж питочки хочуть! Жени їх до води!

Оксана і Тарас вибігають.

Хор виконує « Така її доля »

Читець читає поезію « І золотої й дорогої...»

І золотої й дорогої
Мені, щоб знали ви, не жаль
Моєї долі молоді:
А іноді така печаль
Оступить душу, аж заплачу.
А ще до того, як побачу
Малого хлопчика в селі,
Мов одірвалось од гіллі,
Одно-однісіньке під тинном
Сидить собі в старій ряднині.
Мені здається, що се я,
Що це ж та молодість моя.
Мені здається, що ніколи
Воно не бачитиме волі,
Святої воленьки. Що так
Даремне, марне пролетять
Його найкращі літа,
Що він не знатиме, де дітись
На сім широкім вольнім світі,
І піде в найми, і колись,
Щоб він не плакав, не журились,
Щоб він де-небудь прихилився,
То оддадуть у москалі.

Ведучий

Ріс Тарас розумною, допитливою дитиною, хотів усе знати. Наслухавшись розповідей про те, що залізні стопи підпирають небо, він загорівся бажанням подивитися на них і пішов шукати. Але зустрілися добрі люди і повернули малого додому.

Ведуча

Змалку в малої дитини прокинувся талант художника. Це було незвичайне дитяче захоплення. Вугіллям, крейдою чи олівцем він малював скрізь, де тільки міг: на стінах, дверях, папері. Ходив від села до села в пошуках учителя. Але важке було то навчання. Дяки-вчителі примушували носити воду, рубати дрова, робити все що завгодно, але не малювати. Так сталося, що пан Енгельгард все ж таки відсилає Шевченка на навчання до Петербурга.

Ведучий

« ... Живу, учусь, нікому не кланяюсь, і нікого не боюсь, окрім Бога – велике щастя бути вольним чоловіком ...», - так писав Шевченко братові з Петербурга. Тут сталися важливі події в його житті, одна з яких – викуп. У Петербурзі пан Енгельгардт дозволив йому вчитися малювати. Вчителем Шевченка був Ширяєв, відомий в Петербурзі майстер декоративних розписів. У нього Тарас і здобув певну малярську підготовку.

Ведуча

Вирішальне значення для Шевченка мала зустріч з Сошенком, на той час учнем Академії мистецтв, який перший спостеріг талант у ранніх Тарасових малюнках і розпочав справу викупу Шевченка з неволі.

Ведучий

Українські та російські діячі мистецтва і літератури – Є. Гребінка, В. Жуковський, Карл Брюллов, О. Венеціанов – викупили Тараса з неволі і дали можливість талановитому юнакові вчитися в Академії мистецтв. Це сталося 25 квітня 1838 року.

Хор виконує пісню « Думи мої, думи мої »

Ведуча

Спливав третій рік, осяяний сонцем свободи. Як художник, Тарас Шевченко нагороджений трьома срібними медалями Академії мистецтв. Вперше прийшла до нього слава і як поета: тут у Петербурзі явився світові найперший « Кобзар ». Але спливав одинадцятий рік вимушеної розлуки з Україною. А вона, змучена і розтерзана, боліла йому і вдень, і вночі.

На самоті й поміж людей,
Щомиті чую рідну землю,
Не все, що грішне і святе,
Довірив я перу і пензлю.

Ведучий

Шевченко – вартовий пам'яті народної. Традицію патріотичного ставлення до пам'яті національної історії ми ведемо від Тараса.

« Геній Шевченка широко розпускає крила і ударяє з великою силою в різні струни ,» - писав про період «трьох літ» І. Франко.

Читець читає « І мертвим, і живим і ненародженим землякам моїм, в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє »

І смеркає, і світає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений,
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянный,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає —
Оглухли, не чують;
Кайданами міняються,
Правдою торгують.
І господа зневажають,—
Людей запрягають
В тяжкі ярма. Орють лихо,
Лихом засівають...
А що вродить? Побачите,
Які будуть жнива!
Схаменіться, недо люди,
Діти юродиві!
Подивіться на рай тихий,
На свою країну!
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну!
Розкуйтеся, братайтеся!
У чужому краю
Не Шукайте, не питайте
ТОГО, ЩО немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі.
В своїй хаті своя й правда

Ведуча

Шевченко – художник не полишав надії побувати в Італії, аби краще оволодіти секретами малярства. Але невдовзі не тільки Італія, а й сама Україна залишилася мрією.

Ведучий

Навесні 1847 р. за участь в Кирило – Мефодіївському братстві Шевченка заарештували і відправили до

Петербурга. При арешті вилучили поему « Сон », за яку звинувачено Кобзаря в політичному злочинстві і жорстоко покарано.

Ведуча

« Художника Шевченка за написання обурливих і зухвалих віршів віддати в рядові, в Оренбурзький окремих корпус з правом на вислугу, зобов'язавши начальство вести найсуворіший нагляд.» Тут же цар власноручно дописав : « Під найсуворіший нагляд із заборонаю писати і малювати».

Ведучий

У Петербурзі, чекаючи вироку, написав поет 14 поезій, які потім оформить у цикл « В казематі ».

Читець читає « Садок вишневий коло хати...»

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечерея коло хати,
Вечірня зірочка встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

Ведучий

Важким докором лягають на душу Тарасові слова, якими він гнівно картав тих, що вірили, і, на сором, вірять в офіційну версію про те, що був єдиний російський народ, а українці та білоруси – це ті ж росіяни, тільки зіпсуті польським впливом.

Ведуча

Муза зігривала змучене серце, дарувала радість творчості. Щасливий з цього Шевченко звертається до Пресвятої Богородиці.

...Ридаю,
Молю,ридаючи:пошли
Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб словом пламенем взялось,
Те слово Боже і кадило,
Кадило істини.

Ведучий

Свічка його життя догорала. Мрії про одруження, розраду в сім'ї, хатину над Дніпром залишилися ілюзіями. Фізично знищений, поет відчував, що недалекий кінець.

У німій холодній майстерні, в будинку Академії мистецтв він пішов із життя. Було це 10 березня 1861 р. Але залишився його заповіт – мрії тобі, нам, українському народові.

Хор виконує « Заповіт ».

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Не злим тихим словом.

Ведуча Багато чого змінилося з часу Шевченкового, та, на жаль, не тільки на краще. Державне дикунство й сьогодні довело до того, що могили знищують, пам'ятники культури руйнують.

Ведучий Не прийнято в ювілейні дні говорити про погане. Але чи був би радий Шевченко, коли б його вірші хвалили, та не виносили на осуд наші біди. Напевно, що ні. Від Кобзаря нам треба взяти масштабний підхід до історичної спадщини. Бо ж поставив поет «на сторожі» коло нас слово. І треба його берегти :

Прочитайте знову
Ту ю славу. Та читайте
Од слова до слова,
Не минайте ані титли, ніже тії коми-
Все розберіть...

Тож виконаймо і цей заповіт Шевченка.

Хор виконує пісню « Рече та стогне Дніпр широкий ...» .
Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідний місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядає,
Неначе човен в синім морі
То виринає, то потопає.
Ще треті півні не співали,
Ніхто нігде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

Ведуча І тепер, у незалежній і вільній Україні, ми можемо припадати до Шевченкових цілющих джерел, до його вічного живого слова, над яким не зависає чорна тінь потрошителів з таємними інструкціями.

Уже достигли полуниці
Росу вечірню трави п'ють,
І в ароматі медуниці
Хрущі шевченківські гудуть.

Нема співця, о ні, він з нами,
Його пісні, його любов,
Його це місяць над садами
У сяйві тихому зійшов.

І все здається, я клянуся,
Крізь сяйво місячне бліде
До мене рідний добровусий
Тарас Григорович іде...

Звучить « Молитва » Д. Павличка.
Отче наш, Тарасе всемогущий,
Що створив нас генієм своїм,
На моїй землі, як правда, сущий,
Б'ющий у неправду, наче грім.
Ти, як небо, став широкоплечо
Над літами, що упали в грузь;
Віку двадцять першого предтечо,
Я до тебе одного молюсь.

Дай нам силу ідолів знімати,
З п'єдесталів чорної олжі,
Бурити казарми й каземати,
Де виймають душу із душі.
Не введи у спокушення слави,
Вкинь за те у хижу ненависть,
Мудрості і знамено криваве
Дай нам не соромлячись носити.

Поклади нам зорі на зиниці-
Променем туди, де непроглядь.
Хай підносять очі люди ниці,
Хай в незрячих більма погорять.
Мислям нашим дай ясне поліття,
А поетам - спину, що не гнесь.
Дай нам пам'ять на тисячоліття,
Непокору і любов на днесь.

І не одпусти нам ні на йоту
Борг, забутий в клекотах забав,
Сплатимо його із крові й поту.
Тільки од лукавства нас позбав.
Да святиться слово блискавиця,
Що несе у вічну далечінь
Нашу думу й пісню. Де святиться

Між народами твоє ім'я.
Амінь.

Всі учасники запалюють свічку, ставлять квіти до погруддя Шевченка.

Пісні на слова Т.Г. Шевченка

ДУМИ МОЇ

Слова Т. ШЕВЧЕНКО

Д. УСАТОВ

[Adagio]

mf

rit.

1. Ду - ми мо - ї, ду - ми мо - ї, ли - хо ме - ні
2. Ду - ми мо - ї, ду - ми мо - ї, кві - ти мо - ї,

а ва - ми! На - що ста - ли на па - не - рі
ді - ти! Ви - ро - став вас, до - гля - дав вас,-

Нащо мені чорні брови

Слова Т. Шевченка (народний варіант)
Мелодія Д. Бонковського, обробка Л. Кауфмана

Allegretto

нар *f*

The piano introduction is in 2/4 time, featuring a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some triplets. The bass line is primarily chords and eighth notes. The piece concludes with a *sf* (sforzando) dynamic marking.

Moderato

mf

На_ що ме ні чор_ ні бро_ ви, на_ що ка_ рі о_ чи,

The first system of the vocal and piano accompaniment. The vocal line is in 2/4 time, starting with a *mf* dynamic. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

на_ що лі_ га мо_ ло_ ді_ ї, ве_ се_ лі ді_ во_ чи?

The second system of the vocal and piano accompaniment. The vocal line continues with the same melodic pattern. The piano accompaniment includes some melodic flourishes in the right hand and a consistent bass line.

ten.   ten.   ten.
 На_ шо лі_ та мо_ ло_ ді_ ї, ве_ се_ лі ді_ во_ ці?

colla parte

Лі_ та мо_ ї мо_ ло_ ді_ ї мар_ но про_ па_ да_ ють,
 о_ ці пла_ чуть, чор_ ні бро_ ви од віт_ ру ли_ ня_ ють.

¹⁻⁴
 о_ ці пла_ чуть, чор_ ні бро_ ви од віт_ ру ли_ ня_ ють.

5 *ten. ten. ten. rit.*
 Го_лос_ні_ше, жа_ліб_ні_ше, щоб ві_три по_чу_ли.

colla parte rit.

f a tempo

Нашо мені чорні брови,
 Нашо карі очі,
 Нашо літа молодії,
 Веселі дівочі? } Дівчі

Літа мої молодії
 Марно пропадають,
 Очі плачуть, чорні брови } Дівчі
 Од вітру линяють.

Серце в'яне, нудить світом,
 Як пташка без волі.

Нашо ж мені краса моя.
 Коли нема долі? } Дівчі

Тяжко мені сиротою
 На сім світі жити,
 Свої люди — як чужії, } Дівчі
 Ні з ким говорити.

Плач же, серце, плачте, очі.
 Поки не заснули.
 Голосніше, жалібніше, } Дівчі
 Щоб вітри почували.

ПО ДІБРОВІ ВІТЕР ВІЄ

СЛОВА Т. ШЕВЧЕНКА

ОБРОБКА К. СКОРОХОДА

Andante

f

mf

По діб-ро-ві ві-тер ві-є.

mf

гу-ля-є по по-лю, край до-ро-ги

mp

mp

гні-то-по-лю до са-мо-го до-лу, край до-ро-ги

f

f

гнє то _ по _ лю до са _ мо _ го до _ лу _ гн _ не!

poco rit.

По діброві вітер вив.
 Гудіє по полю,
 Край дороги гнє тополю. *Діви*
 До самого долу.

Стан високий, лист широкий
 Марно зеленіє:
 Кругом поле, як те море. *Діви*
 Широке, синіє.

Чумак іде, подивиться,
 Та й голову схилить;
 Чабан вранці з сопілкою *Діви*
 Сяде на могилі.

Подивиться -- серце шне:
 Кругом ні билни!
 Одна, одна, як сврота. *Діви*
 На мужині, гине!

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

СЛОВА Т. ШЕВЧЕНКА

ОБРОБКА В. КОСЕНКА

Повільно

нар *mp*

meno rit.

pp a tempo

p

mf ff

ff

Ре-ве та стог-не Днір ши-ро-кий, сер-ди-тий ві-тер за-ви-ва,
до-ду вер-би гне ви-со-кі, го-ра-ми хви-лю пі-дія-ма.

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолю верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі
То виривав, то потопав.

Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

Матеріал підготувала Міськова Н.М.
Редактор Шеренгова Н.О.
Відповідальний за випуск Діденко М.О.